

Aan: Ministerie van Asiel en Migratie

Van: SHOP

Kenmerk: 2025.26/MS

Betreft: reactie op novelle strafbaarstelling illegaal verblijf

Datum: 26 september 2025

Geachte lezer,

Als SHOP willen we onze zorgen uiten met betrekking tot de novelle strafbaarstelling illegaal verblijf. SHOP is een regionaal kennis- en expertisecentrum gevestigd in Den Haag op de beleidsterreinen sekswerk en bestrijding mensenhandel (o.a. seksuele, criminele en arbeidsuitbuiting). SHOP werkt vanuit een mensenrechtenbenadering en biedt al ruim 20 jaar hulp- en dienstverlening en opvang aan (ex)sekswerkers en slachtoffers van mensenhandel.

Negatieve gevolgen strafbaarstelling illegaal verblijf

Het lijkt positief dat de novelle voorstelt dat hulpverlening aan mensen die irregulier in Nederland verblijven niet strafbaar zal zijn. Deze voorgestelde aanpassing verandert echter niets aan het feit dat de strafbaarstelling illegaal verblijf nog steeds in het wetsvoorstel staat. Deze maatregel zal grote negatieve gevolgen hebben voor mensen die zonder papieren in Nederland verblijven, onder wie ongedocumenteerde sekswerkers en slachtoffers van mensenhandel. Het creëert een klimaat van uitsluiting en angst met als gevolg dat deze mensen uit beeld verdwijnen.

Ongedocumenteerde sekswerkers nog onzichtbaarder

Voor ongedocumenteerde sekswerkers geldt dat zij nog meer gedwongen worden tot onzichtbaarheid dan nu al het geval is. We zien nu al dat zij op minder zichtbare en vaak onveilige werkplekken werken. Ze richten zich minder snel tot hulp en gezondheidszorg, uit vrees om bekend te worden en als consequentie daarvan zijn ze bang voor uitzetting. Strafbarestelling maakt het voor hen nog onmogelijker om aangifte te doen van bijvoorbeeld geweld, uitbuiting of misbruik. Hierdoor worden mensen nog kwetsbaarder voor mensenhandel en andere vormen van geweld. Met betrekking tot de publieke gezondheid voorzien wij ook risico's. Ongedocumenteerde sekswerkers zullen terughoudender zijn om zich te laten testen op soa's of om andere medische zorg te zoeken, wat leidt tot latere diagnoses van ziekten, verspreiding en geen toegang tot medicatie.

Slachtoffers mensenhandel nog kwetsbaarder

Ook bij slachtoffers van mensenhandel die ongedocumenteerd in Nederland verblijven zien wij dat zij vanwege angst voor detentie/uitzetting geen aangifte durven doen van mensenhandel. Deze drempel zal alleen maar hoger worden bij strafbarestelling van irregulier verblijf. Onze inzet samen met ketenpartners de afgelopen jaren, om te investeren in het verhogen van de meldingsbereidheid bij slachtoffers en vanuit opsporingsdiensten te komen tot vervolging van mensenhandelaren, gaat hiermee helemaal verloren. In plaats van slachtoffers van mensenhandel te beschermen – een internationale verplichting – worden zij gecriminaliseerd en krijgen uitbuiters vrij spel.

We weten dat de beperkte toegang tot recht een van de grootste risicofactoren is die migranten kwetsbaar maakt voor uitbuiting. Dit maakt hen afhankelijk van tussenpersonen, zoals werkgevers of malafide uitzendbureaus die misbruik maken van hun situaties en potentiële slachtoffers in isolement plaatsen. Zo belanden ongedocumenteerde migranten bijvoorbeeld in tijdelijke en onbeschermden banen met vertraagde loonbetaling, wat weer kan leiden tot schulden. Mensenhandelaren zullen nog meer dan nu gebruik maken van de gemarginaliseerde positie van ongedocumenteerde mensen, waardoor hun kwetsbaarheid toeneemt. Daarmee kan aan de ondermijnende criminaliteit onbewust een impuls gegeven worden en de mate, duur en hoeveelheid van slachtofferschap onbedoeld versterkt worden.

Strafbaarstelling leidt niet tot vertrek

De strafbaarstelling van illegaal verblijf zal er niet toe leiden dat mensen weggaan. Waar het wel toe leidt is dat mensen nog meer worden uitgesloten van hun toegang tot zorg en kwetsbaarder worden voor uitbuiting.

Wij vragen u dan ook met klem om artikel 108a te heroverwegen en te verwijderen uit deze voorgestelde aanpassing van de asielwet.

Met vriendelijke groet,



Maria Scali
Directeur-bestuurder SHOP